

A.A. Leontjev

Kelsoja kesylyyksi
1978
Leontjev ei ollut itse
pöytäkirja, paperi jätettiin.

Intensiivisen opetusmenetelmän tieteellisistä
perusteista Neuvostoliitossa

Vieraiden kielten uuden -ns. suggestopedisen eli intensiivisen-
opetustavan periaatteet on muotoillut Bulgariassa tohtori
G.K.Lozanovin johdolla toimiva pedagoginen ryhmä. Lozanov ja
hänen koulukuntansa käyttää nimitystä suggestopedia, Neuvostoliit-
tossa on levinneempi nimitys intensiivinen opetusmenetelmä, vaikka
se ei ole aivan samaa tarkoittava. I.Ju.Šehter, joka parhaillaan
kehittää tämän menetelmä erästä muunnosta, puhuu "emotionalis-
semanttisesta menetelmästä". Menetelmälle on olemassa myös
muita harvemmin käytettyjä nimityksiä.

Intensiivisen opetusmenetelmän perusta on luotu Bulgariassa, siellä
on myös aloitettu tämän menetelmän soveltaminen opetustyöhön.
Voidaan sanoa, että tohtori Lozanovin ryhmä ei ole vain kehittänyt
teoreettisen perustan vaan se on luonut myös siihen pohjautuvan
käytännön toteutuksen. On kuitenkin todettava, että ainakin
aikaisimpina vuosina käytännön ongelmat, joita bulgarialaiset
kollegat ratkoivat, olivat melko spesifisiä. Toisaalta intensiivi-
menetelmälle luotu tieteellinen perusta koski ennen kaikkea sen
psykoterapeuttista puolta ja huomattavasti vähemmän sosiaali-
psykologista, yleispsykologista ja varsinaisesti pedagogista
puolta. Ilmeisesti juuritämä seikka on saanut joukon pedagogeja
reagoimaan suggestopedian teoriaan jossain määrin varauksellisesti.

Saksan Demokraattisen Tasavallan ohella (prof. Z.Kohls) Neuvosto-
liitto on ollut ensimmäisiä maita, joissa on annettu arvo
intensiiviopetuksen kiistämättömille ansioille. Jo 1970-luvun
alusta lähtien neuvostoliittolaiset asiantuntijat tutustuivat
intensiivisen opetuksen teoriaan ja käytäntöön Bulgariassa ja
aloittivat menetelmän mukaisen opetuksen. He ryhtyivät samalla
kehittämään edelleen sen perusteita tieteelliseltä ja metodiselta
kannalta. Vaikka he olivat K.G.Lozanovin kanssa periaatteessa
samalla kannalla ja tukeutuivat laajalti hänen ryhmänsä käytän-
nön kokemuksiin ja heidän kehittämiinsä opetuksellisiin ratkaisui-

hin, he kuitenkin joutuivat pakosta selvittämään koko joukon ongelmia, jotka liittyvät intensiiviseen opetukseen. Tämä on tapahtunut seuraavista syistä.

1. Tärkein käytännön tehtävä, joka neuvostoliittolaisilla opettajilla oli ratkaistavanaan, oli intensiivisen opetuksen periaatteiden ja käytännönratkaisujen sopeuttaminen neuvostoliitossa vallitseviin kieltenopetuksen muotoihin ja maan oloihin. Perinteisten tehtävien rinnalla, sellaista kuten esim. tehostettu kielenopetus ulkomaille matkustaville, oli alusta alkaen pohdittavana, miten ratkaistaan muuhun opetukseen nivoutuvan kieltenopetuksen ongelmat (korkeakoulu, koulu, filologian opiskelijoiden ja jatko-opiskelijoiden kielitaidon kohottaminen jne.) Myös pitempiaikaisen (10 kuukauteen asti) intensiiviopetuksen ongelmat oli ratkaistava. Erityisluonteiseksi osoittautui venäjää vieraana kielenä opiskelevien Neuvostoliiton kansalaisten intensiivikurssien kehittäminen.
2. Neuvostoliitossa on olemassa yksityiskohtaisesti kehitetty psykologis-pedagoginen vieraan kielen oppimisteoria, jota on viime vuosina kehitetty psykologisen toimintateorian pohjalta. Tästä syystä on noussut esiin tarve käsittää intensiivinen opetus tämän teoria pohjalta.
3. Vieraiden kielten opetus tapahtuu Neuvostoliitossa huomattavasti laajemmassa mittakaavassa kuin Bulgariassa. Tästä syystä on jouduttu kehittämään intensiivistä opetusta antavien opettajien koulutusmenetelmiä hyvin yksityiskohtaisesti.

Neuvostoliitossa on toteutettu intensiivistä opetusta jo 1970-luvun alusta lähtien. Sinä aikana se on kokenut useita muutoksia ja joutunut Neuvostoliiton tieteellisen tradition puitteissa tapahtuvan psykologisen ja pedagogisen kehittelyn alaiseksi. Nykyiset pedagogiset suunnitteluryhmät, jotka kehittävät edelleen Lozanovilta ja hänen koulukunnaltaan peräisin olevia periaatteita, ovat kehittelytyön aikana joutuneet poikkeamaan niistä sekä tutkimuksen suunnan että opetusratkaisujen suhteen. Neuvostoliittolaisista menetelmän kehittäjistä mainittakoon G.A. Kitaigorodskaja -MGU, L.Š. Gečeskori -TGU, I.Ju. Šehter NL:n Gosplanin taloussuunnitteluosastolta. Heidän työtään koordinoi nykyään erityinen

tiedeneuvosto, johon opettajien ohella kuuluu yleispedagogeja ja -psykologeja.

Seuraavassa rajoitutaan käsittelemään niitä teoreettisia perusnäkökantoja, jotka ovat yhteisiä neuvostoliittolaisille intensiivisen opetuksen asiantuntijoille ja joihin eri tyyppisten kurssien kehittäminen pohjautuu.

1. Intensiivinen metodiikka toteuttaa nykyaikaisia kasvatustieteen (opetuksen ja kasvatuksen) tendenssejä. Se keskittyy oppilaan persoonallisuuden älyllisten, motivaatioon liittyvien ja emotionaalisten puolten kokonaisvaltaiseen kehittämiseen.
2. Menetelmän tehokkuus on tulosta yleispsykologisten, sosiaalipsykologisten ja psykofysiologisten tekijöiden yhteisvaikutuksesta. Nämä tähtäävät pääasiassa siihen, että oppilaalle luodaan mahdollisuus:
 - toteuttaa oppimistapahtumassa persoonallisuutensa eri puolia
 - aktivoida yleisiä psykologisia voimavarojaan (hypermnnesia, subsensoorinen omaksuminen jne) - ja erityisesti
 - persoonallispsykologisia voimavarojaan (oppimisen motivoiminen, kommunikoinnin luonne järjestelmässä 'opettaja-ryhmä' samoinkuin itse ryhmän sisällä jne.)

Tämä käy mahdolliseksi opetustapahtuman määrätietoisen aktivoiminnan avulla ja siten että siitä tehdään luovaa toimintaa.

3. En. tekijöiden toimintakanavana on oppitunneilla sekä kasvatustieteellisesti että psykologisesti tarkkaan ohjattu pedagogisen kommunikoinnin järjestelmä. Siksi suurin osa intensiivisen opetuksen ongelmista liittyy enemmän tai vähemmän opettajan persoonallisuuteen ja hänen kommunikointiinsa opetuksen aikana. Välillisesti se liittyy opettajan stimuloimiin oppilaiden välisiin suhteisiin ja kontakteihin.
4. Vaikka intensiivisen opetuksen metodiikka käsittää yhtenäisen järjestelmän, siihen kuitenkin liittyy sellaisia piirteitä ja oppilaan psyykkisten varavoimavarojen (reservien) käyttömahdollisuuksia, joita periaatteessa voidaan toteuttaa tämän järjestelmän ulkopuolellakin. Tämä luo mahdollisuuksia käyttää intensiivimetodiikan erillisiä rakennneosia sellaisissa opetusmuodoissa, joissa ei voi toteuttaa koko järjestelmää, kuten esim. koulussa. Menetelmän osittainen soveltaminen

opetukseen edellyttää syvällistä psykologista intensiiviopetuksen kaikkien eri tekijöiden erittelyä ja tärkeimpien tekijöiden erottamista muista. Tämä on erityisen tärkeätä tehostettaessa vieraiden kielten opetusta, joka tapahtuu laajemmassa mittakaavassa, kuten kouluopetusta ja ei-filologisissa korkeakouluissa tapahtuvaa opetusta. Näiden tehtävien ohella on varsin tärkeätä kehittää intensiiviopetuksen järjestelmää edelleen soveltamalla sitä erilaisiin pedagogisiin tehtäviin ja eri tavoin koostuviin ryhmiin.

Venäjän kielen opettaminen ulkomaalaisille antaa käyttöömmä kokonaisen spektrin erilaisia konkreettisia muunnoksia opetusmenetelmästä. Näitä ovat erilaiset alkeisopetuksen lajit (mm. turistikurssit) sekä muuhun opetukseen nivoutuva edistyneen tason opetus (esim. opiskelijoiden ja opettajien täydennyskoulutus Neuvostoliitossa sekä ulkomailla venäjän kieltä osaaville tarkoitettut kurssit ja kerhot). Nykyiset kurssit ja metodiikan muunnokset tähtäävät eri päämääriin. Eräs esimerkki tällaisista muunnoksista on Suomessa pidettäviä venäjän kielen kursseja varten tehty venäjän kielen intensiivikurssi, jonka ovat laatineet Venäjän kielen Puškin instituutin opettajat T.K. Kirš, N.G. Krylova ja L.V. Melnikova.

Suomalaisia varten laaditun kurssin erityispiirteet ovat johtuneet useista syistä:

1. Oppilasryhmällä on erityislaatuinen koostumus iän, ammatin ja henkilökohtaisten ominaisuuksien suhteen; tämän ohella oppilaat ovat myös kielen hallinnaltaan varsin eri tasoisia.
2. Intensiiviopetus vaatii eritasoisia oppilasryhmiä, tähän ei ole ollut mahdollisuuksia näillä kursseilla.
3. Olosuhteet ovat hankalat ajankäytön kannalta - opetus on kestoltaan äärimmäisen tiivis, mutta samanaikaisesti on mahdollisuus hyödyntää laajalti oppituntien ulkopuolista aikaa.
4. Tiettyjä vaikeuksia muodostuu siitä, että opetustyötä ei voida suorittaa välittömästi oppilaiden äidinkieleen tukeutuen.
5. Teknisten välineiden ja havaintovälineiden käyttömahdollisuudet ovat olleet rajoitetut.

Edellämainitut erityispiirteet heijastuvat sekä itse kurssin suunnittelussa että sen toteutuksessa oppitunneilla, niiden ohella Suomea varten laadittu venäjän kielen kurssi toteuttaa kaikkia intensiiviopetukselle tyypillisiä ominaispiirteitä. Jo useita kertoja käytännössä saatu kokemus osoittaa, että tämä kurssi takaa

paitsi venäjänkielisen kommunikointitaidon kehittymisen myös motivaation tehostumisen. Kurssi käsittää lisäksi eräitä sen tekijöiden kehittämistä teoreettisia toteutuksia, mm. uuden tyyppisen ääntämisen oppimismenetelmän; siten se tarjoaa luontevan mahdollisuuden kokeilla niitä käytännön opetustyössä.

On ilmeistä että tämä kurssi merkitsee tavalla tai toisella huomattavaa askelta eteenpäin venäjän kielen suullisen kommunikoinnin opetuksessa ulkomailla pidettävillä kursseilla ja siellä olevissa kerhoissa. Tämän tyyppisestä opetuksesta saatu kokemus kiinnostanee sekä teoreetikkoja - kasvatuustieteilijöitä ja psykologeja - että käytännön opettajia. Mainittakoon lopuksi, että kaikki intensiivisen metodiikan variantit - tämä muiden muassa - asettavat opettajall omat ammatilliset erityisvaatimuksensa. Tällaisten vaatimusten lisääntyminen on luonteenomaista myös muiden aineiden nykyisille suuntauksille - ei ainoastaan vieraiden kielten.